

Ibsens lille Eyolf

av Jens Peter Karlsson

ROLLER:

Alfred	Henrik
Rita	Ellida
Asta	Hedvig
Eyolf	

Om ett tankstreck [-] avslutar en replik betyder det att repliken blir avbruten. Tre punkter [...] betyder att talaren själv väljer att inte avsluta meningen.

Prolog

(Eyolf haltar in på en krycka och möter Hedvig.)

Hedvig Du ser ut som en flicka.

Eyolf Vad då!

Hedvig En väldigt söt flicka –

Eyolf Det gör jag inte alls!

Hedvig – en söt liten flicka som vill gifta sig rikt.

Eyolf Du är bara avundsjuk för att jag fått nya fina kläder.

Hedvig Är det nåt fel på att se ut som en söt liten flicka, menar du?

Eyolf Nej, det menar jag inte.

Hedvig Det verkar så.

Eyolf Inte om man är en söt flicka, så –

Hedvig Och det är inte jag?

Eyolf Det sa jag inte.

Hedvig Det lät som du sa det.

Eyolf Jag sa att *jag* inte är nån flicka –

Hedvig Tror du verkligen att du skulle kunna klå mig?

Eyolf Men det var ju inte det jag sa –

Hedvig Jag skulle kunna ta den här stenen, och slå sönder ditt söta lilla flickansikte. Det vet du va, lille Eyolf?

Eyolf Jag vet.

Hedvig Varför har du nya kläder?

Eyolf Min far har kommit hem.

Hedvig Så du har klätt upp dig för far. Vilken fin dotter han har.

Eyolf Men lägg av nu.

Hedvig Jag skulle gifta mig med dig. Om du inte var så flickig. Det är ju äckligt; det är ju jag som ska vara frun –

(Eyolf på väg därifrån.)

Hedvig – inte du. Var ska du?

Eyolf Hem.

Hedvig Nej, du måste följa med ner till bryggan.

Eyolf Jag ska hem.

Hedvig Henrik ska simma över fjorden, du måste vara med och heja. Kom igen nu!

(Eyolf följer efter Hedvig.)

Hedvig Men jag kommer inte hålla dig i handen, om du tror det.

(Rita störtar in följd av Alfred.)

Alfred Men vad är det du säger! Önskar du verkligen bli kvitt Asta?

Rita Ja, Alfred!

Alfred Men varför i hela friden –

Rita Jo, för då skulle jag äntligen få dig för mig själv. Men – inte då heller! Inte helt för mig själv!

Alfred Men älskade Rita, det är ju min syster – snälla var förnuftig.

Rita Nej, jag bryr mig inte det minsta om att vara förnuftig! Jag bryr mig bara om dig! Bara om dig i hela världen! om dig! om dig! om dig!

Alfred Släpp mig – släpp! Du kväver mig!

Rita Om bara jag kunde det! Om du bara visste, som jag har hatat dig –

Alfred Hatat mig!

Rita Ja – när du satt därinne ensam. Med ditt arbete. Till långt, långt inpå nätterna. Vad jag hatade ditt arbete.

Alfred Men nu är det ju slut med det.

Rita Jo. Men nu är du ju uppslukad av nåt ännu värre.

Alfred Värre! Menar du att barnet är värre?

Rita Ja, jag gör det. I vårt förhållande, mellan oss, är det så. För barnet – barnet är ju en människa. Men jag tål det inte, Alfred! Jag tål det inte!

Alfred Ibland blir jag nästan rädd för dig, Rita.

Rita Ibland blir jag också rädd. Och just därför ska du inte reta upp det onda i mig.

Alfred Men, herregud – gör jag det då?

Rita Ja, det gör du – när du sliter itu det vi har mellan oss.

Alfred Men, Rita – det är ju ditt eget barn. Vårt enda barn.

Rita Barnet är bara halvvägs mitt. Men du ska vara min! Helt och hållet min ska du vara! Det har jag rätt att kräva av dig.

Alfred Men kära du – det går ju inte att kräva sånt. Det måste ges frivilligt.

Rita Och det kan du inte?

Alfred Nej, det kan jag inte. Jag måste dela mig mellan Eyolf och dig.

Rita Men om Eyolf aldrig blivit född? Hur hade det varit då?

Alfred Annorlunda, så klart. Då hade jag ju bara haft dig att bry mig om.

Rita Då önskar jag, att jag aldrig fött honom.

Alfred Rita! Hur kan du ens säga så!

Rita Jag födde honom till världen i såna smärtor. Det gjorde jag för din skull.

Alfred Ja, jag vet det.

Rita Men det får vara slut med det. Jag vill leva livet. Med dig. Tillsammans. Jag kan inte bara gå här och vara Eyolfs mor. Och bara det. Och inte nåt mer. Jag vill inte! Jag kan inte! Jag vill vara allt för dig. För *dig*, Alfred!

Alfred Men det är du ju. Genom vårt barn –

Rita Nej, Alfred – nej!

Alfred Men du har ju tyckt så mycket om honom och varit så beskyddande –

Rita Jag tyckte synd om honom. För du var så hård mot honom. Du såg honom knappt.

Alfred Jag var blind. Men nu är tiden kommen –

Rita Jaha, nu passar det?

Alfred Ja, nu äntligen. Nu ser jag, att det viktigaste jag kan göra här i världen, det är att vara en riktigt far för Eyolf.

Rita Minns du hur det var mellan oss? Den där första, underbara tiden tillsammans. Jag tänker inte nöja mig med bara rester av det.

Alfred Men vi kan vara lyckliga allesamman, alla tre.

Rita När jag fick ditt telegram igår kväll –

Alfred Ja?

Rita – så klädde jag om.

Alfred Ja.

Rita Tog på mig den där du tycker så mycket om –

Alfred Ja.

Rita – som du tycker om att se mig i –

Alfred Jag såg det. Jag såg det. Du var så vacker, Rita.

Rita Och vi var ensamma, vi två. Dom enda vakna i huset. Och jag hade öppnat champagne. Men du drack inget.

Alfred Jag var så uppfylld ... av tankar. Jag behövde tala med dig om vår framtid. Och först och främst om Eyolf.

Rita Det gjorde du ju också –

Alfred Nej, jag fick inte tillfälle. För du började att klä av dig.

Rita Ja, och du pratade om Eyolf under tiden. Kommer du inte ihåg det? Du frågade hur det var med lille Eyolf mage.

Alfred Men Rita –

Rita Och så gick du och lade dig. Och somnade gott.

Alfred Men du –

Rita En sak ska du veta, Alfred. Du borde inte känna dig så trygg, du.

Alfred Trygg?

Rita Nej, du borde inte vara så likgiltig. Inte så säker på, att du har mig.

Alfred Vad menar du med det?

Rita Jag har aldrig varit otrogen. Aldrig!

Alfred Det vet jag ju. Jag känner dig.

Rita Men avvisar du mig –

Alfred Avvisar? Jag förstår inte vad du menar.

Rita Du vet inte vad som skulle komma över mig, om ... om jag nånsin skulle märka, att du inte älskade mig längre.

Alfred Men, älskade Rita – människan förvandlas genom åren, det kommer vår relation också att göra. Precis som för alla andra.

Rita Aldrig för mig! Och jag vill inte veta av någon förvandling hos dig heller. Jag kommer inte att klara det, Alfred. Jag vill behålla dig hos mig.

Alfred Hur kan man vara så svartsjuk!

Rita Jag är som jag är. Och jag lovar, jag kommer att hämnas om du ...

Alfred Vad är det du säger?

Rita Jag kastar mig i armarna på ... den första bästa.

Alfred Det gör du aldrig – min ärliga, lojala Rita.

Rita Du vet inte vad som skulle komma över mig – om du inte ville ha mig längre.

Alfred Inte ville ha dig? Att du ens kan säga så.

Rita Jag önskar nästan att ...

Alfred Vad önskar du?

Rita Nej – det säger jag inte. Aldrig.

Alfred Rita. Jag ber dig – för din och min skull,
gör inget dumt nu.

(Asta kommer in.)

Asta Vad är det för oväsen?

Alfred Vad händer?

Asta *(tittar ut)* Allt folk springer ner till bryggan.

Alfred Säkert dom där gatungarna som ställer
till elände igen.

Asta *(till någon utanför)* Hallå! vad är det som
har hänt?

Rita Vad säger dom?

Asta Dom säger, att det är ett barn, som
drunknat.

Alfred Ett barn som drunknat?

Asta En liten pojke, säger dom.

Alfred Men dom kan ju simma allihop.

Rita Var är Eyolf!

Alfred Lugna dig. Lugn. Eyolf är i trädgården
och leker.

Asta Nej, han var inte i trädgården –

Rita Gud, bara det inte är han!

Asta Vem är det, säger ni?

Alfred Det är inte Eyolf!

Rita Hysch! tyst! Låt mig höra vad dom säger.

Alfred Vad säger dom?

Rita Dom säger: kryckan flyter!

Alfred Nej!!

Rita Eyolf! Eyolf! Dom måste rädda honom!

Akt I

(Eyolf möter Hedvig.)

Hedvig Du är den där handikappade, eller hur?
som bor i det där fina huset där uppe.

Eyolf Nej.

Hedvig Det är du visst.

Eyolf Jag är inte handikappad.

Hedvig Jag har sett dig – tillsammans med den
där tanten: hon som kommer med färjan från
stan, och liknar mig –

Eyolf Min faster.

Hedvig – och förra veckan vet jag att du var
nere hos handlaren och köpte en sockerdricka
till Ellida.

Eyolf Hon frågade – om jag kunde köpa, för hon
hade inga pengar. Jag känner inte henne.

Hedvig Vad är det för fel på ditt ben?

Eyolf Jag är inte handikappad.

Hedvig Klart du är. Det är ju fel på ditt ben.

Eyolf Men jag är inte handikappad.

Hedvig Jo, det är du. Och om nån kallar mig fattig så börjar inte jag gnälla; jag är ju fattig. Jag är fattig och bor i en fiskebod, och du är handikappad. Inget att gnälla över.

Eyolf Jag gnäller inte –

Hedvig Jo! det gör du. Och det stör mig. Du har ju en krycka, så vad gnäller du för?

(Hedvig tar kryckan ifrån Eyolf.)

Hedvig Nu skulle jag förstå om du gnällde. Men det gör du inte. Varför gnäller du inte! Va! varför gnäller du inte?

(Ellida kommer in följd av Henrik.)

Ellida *(till Eyolf)* Hej! Vad gör du här?

Henrik *(till Hedvig)* Vem är det? Är det han den handikappade?

Hedvig Han gillar inte att bli kallad handikappad. Han vill hellre bli kallad rik.

Ellida Har du börsen med dig? Så kan vi gå ner till handlarn och köpa sockerdricka.

Eyolf Jag har inga pengar på mig.

Ellida Synd.

Henrik Vad är det för fel på hans ben?

Hedvig Han säger att det inte är nåt fel, det är helt felfritt – precis som ditt.

Henrik Är det fel i huvudet på honom också?

Ellida Var inte elaka mot honom.

Hedvig Jag är inte elak. Han säger att han inte är handikappad, och jag säger emot.

Eyolf Kan du vara snäll och ge tillbaka min krycka?

Ellida Han kommer att skvallra för sin pappa, och sen kommer vi få skit för det.

Hedvig Varför behöver du en krycka om ditt ben funkar lika bra som Henriks?

Henrik Är du en sån skit som skvallrar?

Eyolf Nej. Inte om jag får min krycka –

Ellida Jag trodde faktiskt vi var kompisar, och nu tänker du skvallra för din pappa.

Eyolf Nej –

Henrik Och nu jävlas du med Ellida! Vet du vad jag gör med såna skitar!

Hedvig Ta det lugnt! Vi kanske har helt fel. *(till Eyolf)* Vad heter du?

Ellida Han heter Eyolf.

Hedvig Lille Eyolf kanske har rätt.

Eyolf Jag ska inte skvallra; pappa är bortrest, han är i fjällen –

Hedvig Vi borde ge honom chansen att bevisa för oss att han har rätt. *(ger kryckan till Henrik)* Ta den – och spring iväg med den. Inte för fort. Ge honom en chans att komma ikapp. *(till Eyolf)* Henrik är snabbast och starkast i byn, men han tar det lugnt för din skull. Och om du nu inte är handikappad, borde det inte vara så svårt att komma ifatt. *(till Henrik)* Stick nu!

(Henrik springer iväg med kryckan.)

Hedvig Och om du klarar det så kommer jag erkänna att jag hade fel, och du hade rätt. Och Ellida kommer inte vara arg på dig längre, och då kan du köpa så mycket sockerdricka du vill till henne.

Ellida Kom igen!

(Eyolf haltar efter Henrik.)

Asta God morgon.

Rita Nej men – är det du, Asta! Har du kommit för att hälsa på oss härute?

Asta Ja, jag var tvungen att komma ut hit idag och träffa lille Eyolf. Och dig också. Jag kom precis med färjan ... Har Alfred kommit hem?

Rita Ja. Han kom helt oväntat med nattåget.

Asta Då var det *det* jag kände. Det var det, som tvingade mig ut hit. Och han hade inte skrivit i förväg? Inte ens ett vykort?

Rita Inte ett endaste ord.

Asta Inte telegraferat heller?

Rita Jo, en timme innan han kom. Bara kortfattat. Är det inte typiskt honom, Asta?

Asta Jo, visst.

Rita Men desto härligare var det då, när jag fick tillbaka honom.

Asta Ja, det kan jag förstå.

Rita Hela fjorton dagar innan jag trodde.

Asta Och är allt bra med honom? Inte nedstämd?

Rita Han var som en ny människa, när han steg in genom dörren.

Asta Jaha – då var det bra ändå, att läkaren övertalade honom att ge sig ut och vandra.

Rita Ja, nu när det äntligen är överstökat så. Men det har varit en förfärlig tid för mig, Asta. Jag har inte velat prata om det. Och sen kom du ju nästan aldrig ut hit till mig –

Asta Det borde jag ha gjort. Men –

Rita Jag vet – du har ju skolan inne i stan. Men som jag har saknat Alfred, du. Så tomhet. Som om nån dött och blivit begravnen i huset.

Asta Men herregud, det är bara sex, sju veckor –

Rita Ja, men du får komma ihåg att Alfred aldrig varit borta från mig. Inte ens ett dygn. Inte ett dygn under dom tio åren –

Asta Därför var det på tiden, att han fick komma ut lite i år. Han borde ha vandrat i fjällen varenda sommar. Det borde han ha gjort.

Rita Lätt för dig att säga. Och hade jag varit så – så förnuftig som dig, så hade jag väl släppt iväg honom tidigare – kanske. Men jag kunde inte det, Asta. Det kändes som jag aldrig skulle få honom tillbaka igen. Kan du inte förstå det?

Asta Nej. Men det är väl för jag inte har nån att förlora.

Rita Har du verkligen inte nån?

Asta Inte såvitt jag vet. Men du, Rita – var är Alfred? Sover han?

Rita Inte alls. Han gick upp tidigt, precis som han brukar.

Asta Var han inte trött efter resan?

Rita Jo, i natt. När han kom. Men nu har han haft Eyolf inne hos sig en hel timme.

Asta Men den stackars pojken. Ska dom sitta där och läsa och läsa igen?

Rita Du vet ju att Alfred vill ha det så.

Asta Ja, men jag tycker att du borde säga ifrån, Rita.

Rita Nej, men – det kan jag inte göra; jag kan inte blanda mig i det.

Asta Jag tänker i alla fall prata med Alfred om det här.

Rita Ja visst, gör du det. Nämen, se där!

(Alfred och Eyolf kommer in.)

Alfred Asta! Älskade syster. Är du här ute?

Asta Jag kände att jag ... Välkommen hem igen!

(Eyolf kramar om Asta.)

Alfred Tack.

Rita Är han inte tjusig?

Asta Underbar. Han ser så upplivad ut. Och då har du väl skrivit mycket under resa? Boken kanske till och med är färdig?

Alfred Boken? Den, ja ...

Asta Ja, jag tänkte att det skulle gå så lätt för dig, bara du fick komma ut.

Alfred Det tänkte jag också. Men – det blev inte så. Jag har faktiskt inte skrivit en rad på boken.

Asta Har du inte skrivit? Men, käraste Alfred, vad har du då gjort?

Alfred Bara gått och tänkt och tänkt.

Rita På oss här hemma också?

Alfred Ja, det förstår du väl. Massor. Var enda dag.

Rita Då är ju allt bra.

Asta Men du har inte skrivit på boken? Och ändå kan du se glad och belåten ut. Det brukar du ju aldrig göra. Inte när arbetet går tungt.

Alfred Det har du rätt i. För jag har varit så dum, förstår du. Det är en sak att tänka. Men vad som kommer på pappret duger inte till.

Asta Duger det inte!

Rita Har du gått och blivit tokig?

Eyolf Jo men, pappa – det du skriver, det duger visst.

Alfred Ja ja, om du säger så, så. Men du ska veta, att det alltid kommer nån efter en, som gör det bättre.

Eyolf Vem skulle det vara då?

Alfred Du får ha tålamod. Han kommer förr eller senare.

Eyolf Och vad ska du göra då?

Alfred Gå ut på fjället igen –

Rita Nej!

Alfred – och vandra över dom stora vidderna.

Eyolf Pappa, tror du inte att jag snart blir så bra, att jag kan följa med dig?

Alfred Jo, kanske det, min lille pojk.

Eyolf För jag tycker det skulle vara så häftigt, om jag också kunde klättra i fjällen.

Asta Vad fin du är i dina kläder idag, Eyolf.

Eyolf Ja, tycker du inte det?

Asta Jo, det gör jag. Är det för pappas skull, dom nya kläderna?

Eyolf Ja, jag bad mamma om dom. Jag ville att pappa skulle se mig i dom.

Alfred Du skulle inte ha gett honom såna kläder.

Rita Men han plågade mig. Bönade och bad. Jag fick inte vara ifred.

Eyolf Och jag har fått en bössa också. Och jag kan skjuta med den; jag har lärt mig.

Alfred Ja, det är nåt för dig det, Eyolf.

Eyolf Och så ska jag lära mig att simma också.

Alfred Simma? Men varför vill du det?

Eyolf Jo, för att alla barnen nere vid stranden kan simma. Det är bara jag som inte kan.

Alfred Du ska få lära dig precis vad du vill. Allt du har lust med.

Eyolf Vet du vad jag har lust med, pappa?

Alfred Ja, men säg.

Eyolf Helst av allt vill jag lära mig att bli soldat.

Alfred Men lille Eyolf, det finns så många andra saker som är bättre än det.

Eyolf. Men när jag blir stor, så ska jag ju bli soldat. Det vet du väl.

Alfred Ja ja; vi får se. Men ska du inte gå ner nu och leka lite vid stranden.

Eyolf Ska jag inte ta med mig några böcker?

Alfred Nej, inga böcker hädanefter. Gå ner till stranden nu, till dom andra ungarna.

Eyolf Nä, pappa, jag vill inte gå ner till dom.

Alfred Varför inte det?

Eyolf Jag har ju dom här kläderna på mig.

Alfred Retar dom dig! För dina fina kläder?

Eyolf Nej, det vågar dom inte. För då slår jag dom.

Alfred Men vad är det då?

Eyolf Dom är så dumma, dom där. Och så säger dom att jag aldrig kan bli soldat.

Alfred Varför säger dom det?

Eyolf Dom är väl avundsjuka. För dom är ju så fattiga, att dom måste gå barfota.

Alfred Dom där ungarna, dom borde minsann få veta, vem som är herre därnere på stranden.

(Henrik sliter av sig tröjan och gör armhävningar.)

Hedvig En. Två. Tre – ända ner. Fyra. Fem.
Sex –

(Ellida dricker sockerdricka.)

Ellida *(till Eyolf)* Kom nu.

Hedvig Sju. Åtta. Nio – kom igen nu! Tio!

(Henrik gör sit-ups.)

Henrik Hej, Ellida!

Ellida Hej!

Hedvig Stör honom inte när han tränar.

Ellida *(till Eyolf)* Kom nu då.

Henrik Vad gör du med honom –

Hedvig Koncentrera dig!

Ellida Jag stötte på honom nere hos handlarn.

Eyolf Hej ...

Henrik Och varför tog du med honom?

Hedvig Hon gör allt för en sockerdricka.

Henrik Det gör hon inte alls. *(till Eyolf)* Vad gör du här?

Eyolf Inget speciellt. Tränar du?

Henrik Ja. Och du stör.

Ellida Han stör väl inte.

Hedvig Men låt honom stanna och titta på – så får han se hur en frisk kropp ser ut. Och så lär han sig se skillnad mellan det starka, och det svaga.

Ellida Han kan väl få titta?

Henrik Det klart han får titta. Bara han inte stör.

Eyolf *(till Ellida)* Varför tränar han?

Hedvig Han ska simma över fjorden.

Henrik Ingen har gjort det. Jag kommer att bli den förste – den förste som simmar över fjorden.

Eyolf Då förstår jag att du tränar –

Ellida Dom är inte kloka. Simma över fjorden är helt galet. Strömmarna är alldeles för starka.

Hedvig Henrik är starkare än strömmarna; han kommer att klara det.

Ellida Det är inget fel på Henrik. Men han kommer ta *ett* simtag – och så kommer strömmen ta två, åt andra hållet.

Henrik Jag kommer att klara det.

Eyolf Han kanske kan simma *med* strömmen, då kanske det går.

Ellida Strömmarna där ute går inte åt *ett* håll, dom går åt *alla* håll. Du är ju lika dum som dom.

Hedvig Nä, den lille Eyolfen har rätt. Han vet vad han pratar om; han är en bildad ung herre. Ser du inte dom mörka ringarna under ögonen? Såna får man när man läser för mycket.

Eyolf Ja, jag läste om tidvattnet –

Hedvig Och ser du ådrorna som sticker ut i pannan? Dom får man när man tänker för mycket.

Ellida Det finns ju en anledning att ingen har simmat över förr. Jag förstår inte ens varför du vill försöka?

Hedvig Nån måste ju vara den förste.

Ellida (*till Eyolf*) Förstår du?

Henrik Det är klart han förstår, han är ju grabb. Även om det är fel på honom.

Eyolf Jo, jag kan nog förstå.

Henrik Se – grabbar förstår.

Hedvig Det var ju faktiskt min idé.

Eyolf Min pappa vandrar i fjällen. Det är ju lite samma sak: att vandra i fjällen. Det gör man ju inte för att man vill. Det gör man för att man måste. Tror jag.

Henrik Fan, det var ju bra sagt! Inte fel i huvudet på dig i alla fall. Jag simmar över fjorden för att jag måste. Nån måste ju göra det.

Ellida Ni är ju dumma i huvudet hela bunten.

Hedvig Käften!

Eyolf Ska du bli simmare när du blir stor? en sån som simmar över Engelska kanalen? Jag har läst om såna.

Henrik Jag ska bli soldat.

Eyolf Ska du bli soldat?

Henrik Jajamensan. Som min farfars far. Han var soldat på Guldkusten. Slogs mot negekungarna, därnere i Afrika. Det ska jag också.

Eyolf Jag ska också bli soldat.

Henrik Du kan ju inte bli soldat, det fattar du väl.

Eyolf Det kan jag visst.

Henrik Det kan du ju inte alls.

Hedvig En soldat måste ha två ben. Och vara stark. Det är det som är att vara en soldat: att vara starkare än den andre.

Eyolf Men jag kan skjuta. Jag har en bössa –

Hedvig Och jag kan slå dig på käften! Och Henrik också, hur lätt som helst. Till och med Ellida kan slå dig.

(Eyolf på väg därifrån.)

Hedvig Var ska du?

Eyolf Hem.

Hedvig Nä, jag ska visa dig en sak. Titta på Henrik. Ser du den raka ryggen? Det är styrkan som håller den uppe. Ser du här – spänn! – armarna? Musklerna som gör honom stark. Och magen – stenhård, som fjällen. Ser du bröstet? Det hårda under den mjuka huden –

Ellida Fan vad du äcklar dig!

Hedvig Vadå?

Ellida Du står ju där och tafsar på honom.

Hedvig Det gör jag inte!

Ellida Du står ju där och smeker hans bröst.

Hedvig Jag försöker bara visa för Eyolfen hur en kropp ska se ut egentligen.

Ellida Och så passar du på att tafsa lite samtidigt – äckligt ju.

Hedvig Käften!

Henrik Hon bara försöker visa honom.

Ellida Klart att du inte klagar. Du gillar väl när hon tafsar på dig.

Henrik Nä, det gör jag inte. Och hon tafsar ju inte –

Ellida Jo, det gör hon. *(till Eyolf)* Visst gör hon?

Eyolf Jag vet inte riktigt skillnaden – men jo, det gör hon nog.

Ellida Se!

Henrik Men hon tog på mig bara liksom för att förklara. Så att han skulle förstå –

Ellida Kom, Eyolf – sockerdrickan är slut; vi går och köper mer.

Henrik Men hon tafsade ju inte!

(Ellida och Eyolf går iväg.)

Hedvig Kan du inte fjäska lite mer för henne?
Ska du inte springa efter? Och fjäska.

(Alfred tar på sig skjortan.)

Alfred Är det din mapp, den här, Asta?

Asta Ja. Jag har ett par av dom gamla breven där i.

Alfred Familjebreven?

Asta Ja, du bad ju mig ordna dom, medan du var borta.

Alfred Vad snällt av dig. Fann du nåt särskilt i dom?

Asta Ett och annat finns ju alltid i gamla papper. Där i mappen, där ligger breven till mor.

Alfred Dom ska du ju naturligtvis behålla själv.

Asta Men jag vill att du ska titta igenom dom, du också. Nån gång – senare.

Alfred Behövs inte, kära du. Aldrig att jag läser
din mors brev.

Asta Men nån gång – nån kväll, måste jag
berätta vad som står i dom.

Alfred Ja visst, det får du gärna göra. Men
behåll du din mors brev. Du har ju inte så
många minnen efter henne.

Asta Vad är som har hänt med dig, Alfred?

(Rita kommer in.)

Alfred Med mig?

Asta Det är nåt. Nästan som en förvandling.
Rita har också lagt märke till det.

Rita Ja, jag såg det, när du kom.

Alfred Jo. Det har nog skett en liten
förvandling –

Rita Vad har hänt?

Alfred Ingen fara du, det är bara till det bättre.
När jag tänker tillbaka på mitt liv dom senaste
tio-elva åren, så känns det nästan som en
dröm. *(till Asta)* Känner du inte också så?

Asta Jo, på många sätt.

Alfred När jag tänker på, hur det var för oss
förr, Asta. Vi två fattiga föräldralösa –

Rita Det var ju länge sen.

Alfred Och nu sitter jag här i välstånd och överflöd. Har kunnat följa mitt kall. Har kunnat arbeta och studera – precis som jag vill. Och all denna lycka – den har vi dig att tacka för, Rita.

Rita Sluta.

Alfred Du får inte tro att det var läkaren, som drev mig upp i fjällen.

Asta Vad var det då?

Alfred Det var det, att jag inte fann ro vid mitt arbetsbord längre.

Rita Ingen ro? Men, vem störde dig då?

Alfred Ingen utifrån. Men jag hade en känsla av, att jag ... missbrukade min tid. Att jag slösade bort den.

Asta När du satt och skrev på boken?

Alfred Ja.

Rita Och det är därför du inte varit tillfreds med dig själv den sista tiden. Och missnöjd med oss andra. För det har du varit, Alfred.

Alfred Där satt jag böjd över boken och skrev dag efter dag. Många gånger halva natten också. Skrev på den stora boken om ”det mänskliga ansvaret” – hm!

Asta Men, kära du – den boken ska ju bli ditt livsverk.

Rita Ja, det har du sagt hela tiden.

Alfred Jag tänkte så. Ända sen jag var ung. Och du, Rita – du gjorde det möjligt för mig –

Rita Sluta –

Alfred – du med ditt guld och gröna skogar –

Rita Sluta upp med det nu.

Asta Men boken, Alfred?

Alfred Den blev mer och mer fjärran för mig.
Men tanken på den större plikten ... Tanken på Eyolf.

Rita Eyolf?

Alfred Jag har tänkt på honom mer och mer.
Alltsen han föll från bordet ...

Rita Men du gör ju allt du kan för honom.

Alfred Som lärare, ja. Men inte som en far. Och det ska jag vara för Eyolf hädanefter: en far.

Rita Jag förstår inte.

Alfred Jag menar att jag vill göra det så lätt för honom så möjligt – fastän det är allt annat än lätt för honom.

Rita. Men du – jag tror inte han känner det så.

Asta Jo, Rita, det gör han.

Alfred Ja, det kan du vara säker på, att han känner så.

Rita Men – vad mer kan du göra för honom?

Alfred Jag vill ge honom möjligheter, alla möjligheter. Han ska kunna växa – och blomma ut. Och jag vill ge mer än det. Jag vill att han får balans mellan det han önskar, och det han kan uppnå. För så är det inte nu. Allt han önskar sig, kommer för alltid vara ouppnåeligt för honom. Men jag kan ändra det. Eyolf ska fortsätta på mitt livsverk. Om han vill. Eller så kan välja ett eget. Kanske ännu heller det. Hur som helst lämnar jag mitt.

Rita Men, Alfred – kan du inte arbeta både för dig själv och för Eyolf?

Alfred Nej, det kan jag inte. Omöjligt. Jag kan inte dela mig själv här. Jag väljer Eyolf. Han ska bli mitt nya livsverk.

Asta Men tänker du verkligen inte skriva mer på boken?

Alfred Aldrig mer. Jag kan inte dela mig mellan två värv. Men det mänskliga ansvaret, det för jag in i mitt liv.

Rita Tror du verkligen att du kan det?

Alfred I förbund med dig kan jag det. Och med dig också, Asta.

Rita Med två alltså. Då kan du ju dela dig.

Alfred Ja – men –

(Rita störtar ut.)

Alfred Vad tog det åt henne?

Asta Du borde nog ... Följ efter henne, Alfred.

(Alfred går ut efter Rita. Eyolf kommer fram till Hedvig.)

Eyolf Vad gör du?

Hedvig Tänker.

Eyolf Stör jag dig?

Hedvig Jag tänker att jag måste skaffa mig en båt.

Eyolf Varför måste du ha en båt?

Hedvig För att resa härifrån. Har du några bra idéer? Om hur en sån som jag skulle kunna skaffa en båt.

Eyolf Nä, jag vet inte. Kan man kanske låna en av dom där små fiskebåtarna på stranden?

Hedvig Det är inte en sån båt jag behöver. Jag behöver en båt som duger till att segla över havet.

Eyolf Är fiskebåtarna för små?

Hedvig Ja. Och dom har inte en tillräcklig köl.

Eyolf Jag har bara åkt färjan.

Hedvig Min far är fiskare. Henriks far är fiskare. Inte Ellidas; hon har ingen.

Eyolf Men kan du inte låna din fars båt då?

Hedvig Han äger inte båten. Och sa jag inte precis att det inte går att segla över havet i en sån. Jag trodde du skulle vara smart – alla dom där böckerna du läst. Men du är ju lika korkad som alla andra.

Eyolf Vad behöver du för båt då?

Hedvig En skonare.

Eyolf Vad är det?

Hedvig Ett fartyg.

(Ellida och Henrik dyker upp.)

Henrik *(till Hedvig)* Var har du varit?

Hedvig Här.

Ellida Vad gör du?

Hedvig Tänker.

Eyolf Hon ska segla över havet. Hon behöver bara ett fartyg.

Henrik *(till Hedvig)* Över havet?

Ellida Var då? Vart ska du segla?

Hedvig Jag vet inte.

Ellida Får jag följa med?

Hedvig Afrika kanske. Jag kanske seglar till Afrika –

Henrik Jag vill också med!

Hedvig Slåss mot negerkungar – och vinner –

Henrik Som min farfars far.

Hedvig Och sen sitter jag där i deras palats och låter små negerpojkar hämta frukt åt mig.

Eyolf Mango!

Henrik Vad ylar du om?

Eyolf Det är en frukt – som växer i Afrika, det har jag läst. Den är söt. Som sockerdricka.

Hedvig *(till Eyolf)* Du får inte följa med.

Ellida Jag tänker inte följa med jag heller.

Henrik Varför inte då? Klart du ska med.

Hedvig Strunt i henne; hon kan ändå inte segla.

Henrik Jo, men du måste ju följa med.

Ellida Vadå – ska ni sno Hagens slup och segla iväg? Ni kommer ju att kapsejsa så fort ni når öppet hav.

Hedvig Du – du behöver inte oroa dig för oss. Vikingarna seglade till Island – *(till Eyolf)* eller hur?

Eyolf Jo –

Hedvig Och då kan vi segla till Afrika.

Eyolf Jag kan också segla till Afrika.

Henrik Är du hörselskadad! Du ska fan inte med.

Eyolf Jag skaffar ett eget fartyg. Jag kan köpa ett alldeles eget. Min familj har pengar. Och jag kommer säkert komma före er till Afrika – för ni kan ju inte ens få tag i nåt som har segel.

Henrik Nä, nu är det fan nog! Jag tänkte slå dig på käften första dan jag såg dig – men nu är det fan dags!

Eyolf Men jag skojade bara. Här! du kan få betalt. *(tar upp ett mynt)* Om du inte slår mig.

Henrik *(slår undan Eyolfs hand och myntet landar på marken)* Tror du det gör någon skillnad?

Hedvig Vi vill inte ha dina skitiga pengar. Du kan ta dom och sticka upp i röven.

(Henrik tar upp myntet.)

Hedvig *(till Henrik)* Vad fan gör du! Låt det ligga.

Henrik Den kan väl inte ligga här på marken.

Hedvig *(tar myntet och kastar det på marken)*
Nyss skulle du slå honom på käften, och nu står du på knä och rotar efter småmynt.

Henrik Det är ju en hel krona.

Ellida *(till Hedvig)* Det är väl inget konstigt? Om Henrik vill ha en peng, han har ju inga.

Hedvig Alla gör inte vadsomhelst för pengar.
Alla är inte horor som du.

Eyolf *(till Henrik)* Jag kan betala mer – om du
slår henne –

Hedvig Käften!

Eyolf Ett slag – en peng.

Hedvig Du ska fan få ett slag!

(Henrik slår Hedvig, ett tämligen löst slag.)

Hedvig Vad i helvete!

Henrik Vänta, det var bara på skoj ju –

(Hedvig slår Henrik, ett tämligen hårt slag.)

Henrik Det var ju dubbelt så hårt!

Hedvig Ja, passa dig så du inte får mer.

Ellida *(till Henrik)* Tänker du låta henne vinna?

Henrik *(till Hedvig)* Det är *du* som ska passa dig!
Jag är fan dubbelt så stark som dig, fitta!

Hedvig Kuk.

Henrik Fitta!

Hedvig Kuk!

Henrik Fitta!!

Hedvig Kuk!!

Ellida *(går emellan)* Okej, det räcker nu!

Eyolf Men ni kan få varsin peng, om ni slutar
bråka bara. *(trycker ett mynt i Henriks hand)*
Här – ta den här.

*(Eyolf sträcker fram ett mynt till Hedvig; hon
tvekar en stund, men tar sedan emot det.)*

Eyolf Nu kan ni väl vara vänner igen?

(Henrik sätter sig avsides.)

Ellida Vad ni är fåniga. *(till Eyolf)* Låt dom sitta
här och sura – vi går.

Eyolf Men jag har ju betalt för att dom ska vara
vänner igen.

*(Ellida tar med sig Eyolf därifrån. Hedvig tar upp
myntet från marken när Henrik inte ser. Båda gör
ansatser, men ingen av dem ber om ursäkt.)*

Asta Du borde inte sitta här i grävädret, Alfred.

Alfred *(svarar ej)*.

Asta Jag har varit och letat efter dig överallt.

Alfred Tack.

Asta Har du suttit här länge? Hela tiden?

Alfred Idag ser fjorden så obarmhärtig ut. Ligger så lugn. Blygrå – och speglar regnmolnen.

Asta Sitt inte och stirra ut över fjorden.

Alfred Lugn på ytan. Men på djupet – där går den starka underströmmen –

Asta Men för guds skull – tänk inte på det.

Alfred Du tror nog, att han ligger där ute. Men det gör han inte. Det får du inte tro. För du vet hur stark strömmen är här. Den driver honom till havet.

Asta Alfred –

Alfred Därför har lille Eyolf kommit så långt – långt bort ifrån oss andra nu.

Asta Säg inte så.

Alfred Jo, du kan räkna ut det själv. Du, som är så kvick. På tjugoåtta ... tjugonio timmar ... Vad blir det?

Asta Alfred!

Alfred Kan du se meningen i det här?

Asta Meningen i det?

Alfred Ja, för det måste väl finnas en mening.
Livet, tillvaron – inte kan den väl vara så
meningslös?

Asta Det går inte att förstå såna saker.

Alfred Nej, du kanske har rätt. Kanske är det på
måfå, alltsamman. Sköter sig själv, ett fartyg
som driver utan roder.

Asta Har du pratat med Rita om det här?

Alfred Jag kan bara prata med dig om sånt här.
Och om allt annat också. Vad är det för nåt
du har där?

Asta Lite svart.

Alfred Vad är det till?

Asta Rita bad mig. Får jag?

Alfred Ja visst; gärna för mig.

(Asta syr fast ett sorgeband om Alfreds arm.)

Alfred Var är Rita nånstans?

Asta Hon är i trädgården, tror jag. Håll armen
still nu. Så jag inte sticker dig.

Alfred Det här är precis som förr i tiden.

Asta Ja.

Alfred När du var liten satt du precis så, och
sydde.

Asta Så gott jag kunde.

Alfred Det första du sydde till mig: det var
också svart.

Asta Var det?

Alfred Om studentmössan. När far dog.

Asta Gjorde jag? Det minns jag inte.

Alfred Du var ju så liten då.

Asta Mm.

Alfred Och två år därefter – då vi förlorade din
mor – då sydde du också ett sorgeband till
mig.

Asta Mm.

Alfred Och då blev vi kvar ensamma, du och
jag.

Asta Men det var ändå en fin tid för oss, Alfred.
Vi två, ensamma.

Alfred Ja, det var det. Men så hårt vi fick slita.

Asta Det var du som fick slita.

Alfred Du fick minsann slita, du också – du,
min älskade Eyolf.

Asta Påminn mig inte om det där tramset.

Alfred Men om du hade varit en pojke, så skulle
du ju ha hetat Eyolf.

Asta Ja, om, ja. Att du kunde vara så barnlig
då.

Alfred Var det jag, som var barnlig?

Asta Ja, nu när jag tänker på det, så var du
det. För du skämdes för att du inte hade en
bror. Bara en syster.

Alfred Nej, det var du. Du skämdes.

Asta Ja, lite – kanske. Och så tyckte jag synd
om dig –

Alfred Och så hittade du mina gamla kläder,
från när jag var liten –

Asta Dom fina söndagskläderna. Minns du
knäbyxorna?

Alfred Jag minns dig, när du tog på dig dom.

Asta Men jag gick ju bara med dom när vi var
hemma, själva.

Alfred Och jag kallade dig Eyolf.

Asta Men du – du har väl inte berättat det här för Rita?

Alfred Jo, jag tror att jag berättat det för henne en gång.

Asta Nä men, Alfred, varför gjorde du det!

Alfred Ja men ... man berättar ju allt för sin hustru – så gott som.

Asta Ja, man gör väl det, kan jag tänka.

Alfred Herregud! att jag kan sitta här och ...

Asta Vad är det med dig?

Alfred Han försvann nästan för mig.

Asta Eyolf?

Alfred Här satt jag och tänkte tillbaka. Och jag tänkte inte på honom.

Asta Jo då, Alfred, det gjorde du.

Alfred Nej. Han försvann från mitt huvud. Från mina tankar. Jag tänkte inte på honom, medan vi pratade. Glömde honom den långa stunden.

Asta Men du måste ju få vila lite från sorgen.

Alfred Nej! nej! det är just det, jag inte får. Det har jag inte rätt till. Jag måste tänka på honom därute, (*reser sig*) där han ligger och driver nere i djupet.

Asta Alfred – Alfred! Gå inte ner dit!

Alfred Jag måste ut till honom! Släpp mig! Jag måste till båten.

Asta Inte ut på fjorden!

Alfred Nej – jag ska inte. Låt mig bara vara.

Asta Du måste låta tankarna vila. Kom här och sätt dig.

(*Alfred sätter sig bortvänd från Asta.*)

Asta Nej, sätt dig inte så.

Alfred Jo.

Asta Nej. För då sitter bara och tittar ut däröver. (*flyttar Alfred*) Så. Nu sitter du bra.

Alfred Det var skönt att få tänka bort sorgen för ett ögonblick.

Asta Det får du lov att göra.

Alfred Vet du, mitt i allt detta så tänkte jag på, vad jag ville ha till middag.

Asta Ja, bara det ger dig lite vila, så –

Alfred Och det är så skönt att jag har dig, Asta.
Jag är så glad för det. Glad – mitt i sorgen.

Asta Men först och främst ska du vara glad för
att du har Rita.

Alfred Ja, visst. Men Rita är jag inte släkt med.
Det är inte som att ha en syster.

Asta Är det så?

Alfred Ja, vår släkt är nåt alldeles speciellt.
Minns du att vi alltid pratade om dom? Alla
släktingar – alla lika fattiga. Och alla med
samma slags ögon.

Asta Tycker du att jag också har såna?

Alfred Nej, du har ju fått efter din mor, du.
Liknar inte oss andra. Inte ens far. Men
ändå –

Asta Vad då?

Alfred Jag tror, att vår relation har präglat oss,
att efterlikna varann. I sinnet, menar jag.

Asta Så är det inte. Det är jag – bara jag – som
försökt efterlikna dig. Och jag har dig att
tacka för allt – allt gott i världen.

Alfred Du behöver inte tacka för nåt. Tvärt om –

Asta Jo, jag har dig att tacka för allt. Du har
offrat allt för mig –

Alfred Nej – inte har jag offrat nåt. Jag har ju bara älskat dig. Och försökt göra nåt åt orättvisan.

Asta Orättvisan?

Alfred Ja – vår far.

Asta Far? Vad menar du med det?

Alfred Han var aldrig riktigt snäll mot dig.

Asta Så var det inte.

Alfred Jo, det är sant. Han älskade inte dig. Inte så som han borde.

Asta Inte så som han älskade dig. Men det är ju förståeligt.

Alfred Och han var elak mot din mor också, ibland. I alla fall dom sista åren.

Asta Hon var ju så mycket yngre än honom. Det måste du tänka på.

Alfred Men ändå. Far – han var ju så godhjärtat annars. Så vänlig mot alla människor –

Asta Mor var väl inte alltid så snäll.

Alfred Din mor?

Asta Inte alltid.

Alfred Mot far, menar du?

Asta Ja.

Alfred Det märkte jag inget av.

Asta Men du – låt dom vila – dom som är borta.

Alfred Låt dom vila, ja. Men dom ger inte oss
nån vila.

Asta Med tiden kommer det att kännas lättare.

Alfred Jo, det tror jag också. Men hur ska jag
överleva dom här fruktansvärda, första
dagarna? Det går bara inte.

Asta Gå upp till Rita. Snälla.

Alfred Nej. Jag kan inte. Jag vill stanna här
med dig.

Asta Jag ska inte lämna dig.

Alfred Tack ... Var är min lille Eyolf nu? Kan du
förklara det för mig? Du min stora, kloka
Eyolf.

(Ellida bär in Eyolf.)

Ellida Dom vill inte gå hem. Då kommer dom få
stryk av sina farsor.

Eyolf Varför då?

Ellida Dom är fulla som svin när dom kommer från båtarna. Och då vill Hedvig och Henrik vara nån annanstans. Men sen kommer dom att komma för sent hem – och då får dom stryk i alla fall.

Eyolf Och därför vill hon ha en egen båt?

Ellida Dom kommer aldrig att komma härifrån. Dom kommer sitta här i eviga tider, och bli fula och tappa tänderna. Om Henrik har tur kanske han trillar överbord och drunknar, det vore nog det bästa.

Eyolf Vad vill *du* då?

Ellida Vad jag vill?

Eyolf Ja. Vad vill du ha? Jag kanske kan hjälpa dig.

Ellida Kan du väl inte. Hur skulle det gå till?

Eyolf Men berätta – vad är det du vill ha?

Ellida Det säger jag inte.

Eyolf Snälla.

Ellida Men vad spelar det för roll?

Eyolf Jag kan hjälpa dig, jag lovar.

Ellida Jag vill ha ett hus: ett sånt vackert hus som du bor i.

Eyolf Ett sånt är ju ganska dyrt.

Ellida Jag vet. Du kan inte hjälpa mig med det.
Dessutom är jag förlovad – med en sjöman,
som ska komma och hämta mig en dag.

Eyolf Förlovad? Men du är ju inte äldre än mig.
Vem är den här sjömannen?

Ellida Kommer du ihåg förra sommaren? Att ett
amerikanskt fartyg gick på grund här ute.

Eyolf Ja, det kommer jag ihåg. Det var där
ombord, som kaptenen blev mördad.

Ellida Ja.

Eyolf Och dom sa att det var andrestyrmannen,
som slagit ihjäl honom.

Ellida Det vet dom inte!

Eyolf Men varför skulle han annars gå och
dränka sig, som han gjorde?

Ellida Han dränkte inte sig; han lyckades fly.

Eyolf Hur vet du det?

Ellida Jo – för att det är den här styrmannen
som jag liksom är förlovad med.

Eyolf Det är ju helt galet! Är det sant?

Ellida Ja.

Eyolf Du är ju inte klok, Ellida. Gå och förlova sig med en sån. Vet du ens nåt om honom?

Ellida Bara att han gick till sjöss när han var väldigt ung. Och att han rest långt.

Eyolf Inget annat?

Ellida Nej. Vi pratade aldrig om sånt.

Eyolf Vad pratade ni om då?

Ellida Om havet.

Eyolf Om havet?

Ellida Om storm och om det stilla. Om mörka nätter på havet. Och dagar med solsken – när det glittrar.

Eyolf Jag tittar på det. Havet. Jaha. Och så förlovar du dig med honom?

Ellida Ja. Han sa att jag skulle det.

Eyolf Sa *han*? Har du ingen egen vilja?

Ellida Inte när han var i närheten. Men nu i efterhand, förstår jag det inte alls.

Eyolf Var ni ofta tillsammans?

Ellida Nej. Bara ett par gånger. Och sen hände ju det med kaptenen. Och då var han ju tvungen att resa.

Eyolf Vad hände egentligen?

Ellida Det var i gryningen – som jag fick ett meddelande från honom, att möta honom nere vid tjärnet. Han ville att jag skulle komma genast.

Eyolf Och du gick?

Ellida Ja. Jag var tvungen. Och då berättade han, att han stuckit ner kaptenen.

Eyolf Så han erkände att det var han?

Ellida Jo. Men han sa att han hade gjort det enda rätta.

Eyolf Och du trodde på honom?

Ellida Ja, jag gjorde väl det. Men han var ju tvungen att resa ändå. Och så tog han upp en nyckelring ur fickan, och den ringen han brukade ha på långfingret tog han av. Från mig tog han också en liten ring som jag hade. Dom här ringarna trädde han samman på nyckelringen. Och så sa han, att nu skulle vi vigas samman med havet.

Eyolf Vigas?

Ellida Ja, så sa ha. Och sen kastade han ringarna, allt vad han kunde, ut i havet.

Eyolf Och du gick med på det?

Ellida Ja – just då gjorde jag det. Och sen – sen reste han. Men han lovade att komma tillbaka och hämta mig. Och imorgon kommer ett skepp – dom säger att det seglat från New York. Det ska lägga till här. Han kommer för att hämta mig, jag lovar.

Akt II

(Henrik klär av sig till underkläder vid strandkanten. Hedvig smyger fram i bakgrunden. Henrik gör uppvärmningsövningar.)

Hedvig Du kan inte simma över fjorden nu.

Henrik Det har inte du med att göra! Hur länge har du stått där?

Hedvig Jag kom precis. Men du kan inte simma ensam, utan hjälp.

Henrik Det kan jag visst. Och du stör mig!

Hedvig Det är alldeles för blåsig idag – ser du inte vågorna?

Henrik Du ska inte lägga dig i.

Hedvig Det går inte att simma över idag – snälla, det måste du fatta. Du kommer att drunkna.

Henrik Låt mig vara! Stick och stör nån annan.

Hedvig Men jag har en grej till dig här.

Henrik Jag bryr mig inte.

Hedvig Men det är en grej som kommer hjälpa dig, jag lovar.

Henrik Jag vill inte ha din hjälp.

Hedvig Du, dom här var inte lätta att fixa; jag gjorde det för din skull – och om du inte vill ha dom så var det ju helt meningslöst. Kan du inte kolla på dom i alla fall?

Henrik Vad är det då?

Hedvig *(tar fram ett par badbyxor)* Badbyxor. Det kommer vara mycket lättare att simma med dom. Dom blir inte tunga och bylsiga som vanliga kläder.

Henrik Badbyxor? Var har du fått dom ifrån?

Hedvig Jag fixade fram dom till dig. Vill du inte ha dom?

Henrik Dom skulle ju vara bra att ha.

Hedvig Ta dom då.

Henrik Kostade dom inte mycket?

Hedvig Oroa dig inte över det.

Henrik *(tar badbyxorna)* Nä men, jag kan ju inte ta emot dom här. Det här är alldeles för mycket.

Hedvig Var inte fånig.

(Eyolf kommer fram.)

Eyolf Vad har du där?

Henrik Ett par badbyxor.

Eyolf Där ser man. Vad tycker du om dom?

Henrik Dom är perfekta, det kommer bli mycket lättare att simma med dom – dom blir inte så tunga i vattnet.

Eyolf Har du tackat Hedvig för dom?

Hedvig Det behöver han inte – vi är ett lag, vi hjälper varann.

Eyolf Tycker ändå att du förtjänar ett tack –

Hedvig Nej.

Eyolf Det kan inte ha varit lätt för dig att knacka på hemma hos mig, och be mig om hjälp.

Henrik *(till Eyolf)* Är det du som har fixat dom här?

Eyolf Ja, det är mina badbyxor – eller dom *var* mina, tills Hedvig bad om dom. Men du behöver inte oroa dig, dom är helt oanvända. Jag köper nya i stan sen.

Henrik Men jag kan inte ta emot dom här. Du får tillbaka dom.

Eyolf Behåll dom – du behöver inte tacka mig. Det är Hedvig som ansträngt sig för att du skulle få ett par badbyxor. Hon bönade och bad för din skull, det var faktiskt rörande att se.

Hedvig Han hittar på – så var det inte alls.

Eyolf Du ser ju att hon skäms. Men det behöver hon inte göra, det är inget att skämmas för.

Henrik Nä ...

Eyolf Ska du simma över idag?

Henrik Det blåser för mycket idag. Du ser vågorna. Bättre att vänta –

Hedvig Det tyckte jag också.

Eyolf Det är bra att du lyssnar på Hedvig. Hon vill ditt bästa. Jag tror hon skulle göra vad som helst för dig. *(till Hedvig)* Skulle du inte det?

Hedvig Jo –

Eyolf Där ser du. Så mycket hon tycker om dig. *(till Hedvig)* Visst gör du det?

Hedvig *(svarar ej).*

Eyolf Men ska du inte prova badbyxorna?

Henrik Jo, visst.

Hedvig Jag är ganska säker på att dom kommer att passa dig.

(Henrik sveper en handduk om sig.)

Eyolf Inte behöver du väl en handduk för att byta om? Du är ju bland vänner.

Henrik Men Hedvig är ju ...

Eyolf Såna har väl hon sett förut. *(till Hedvig)*
Eller hur?

Hedvig Klart jag har sett såna – ja, alltså inte så, att jag har –

Eyolf Nej, så klart. Men du har väl inte nåt emot att se Henriks?

Hedvig Nä då.

Henrik Jag tar nog handduken i alla fall.

Hedvig Jag bryr mig inte – varken eller.

Eyolf Men du kan väl låta henne titta.

Henrik Varför då? Hon bryr ju sig inte.

Eyolf I så fall spelar det väl ingen roll om hon ser, eller hur?

Henrik Men jag vill inte.

Eyolf Så klart. Jag förstår det. Du är så modest
– det är därför du är så omtyckt.

Henrik Modest?

Eyolf Ja, precis. Din ödmjukhet gör att alla
tycker om dig.

Henrik Vad pratar han om?

Eyolf Låt oss säga så här: om jag betalar dig för
besväret, det är väl rättvist? (*kastar mynt på
marken*) Då kan du väl visa Hedvig vad du har
under den där?

Hedvig Jag bryr mig inte om hans sån.

Eyolf (*till Henrik*) Om du tycker priset är rimligt.

Henrik Jo visst – det är rimligt.

Eyolf (*till Hedvig*) Han går med på priset. Så du
kan ta dig en titt.

Hedvig Det vill jag inte.

Eyolf Varför inte? Jag har ju betalt redan. Om
du inte tar dig en titt så har jag ju lagt ut
pengar i onödan. Du, det är väl lika bra att
passa på.

(*Hedvig tvekar.*)

Eyolf Du kan inte förspilla dina chanser i livet,
Hedvig. Du kommer inte att få så många.

(Hedvig fram till Henrik, som öppnar handduken.)

Eyolf Ta tillfället i akt, Hedvig. Fånga dagen!

(Högljudd klagan hörs.)

Henrik Vad är det?

Hedvig Jag vet inte.

Henrik Det låter som Ellida.

Hedvig Nä, det kan inte vara –

(Ellida dyker upp.)

Henrik Vad är det? Vad har hänt?

Ellida Ingenting.

Henrik Jo, men berätta – vad har hänt?

Ellida Ingenting.

Hedvig Hon kanske vill vara ifred.

Henrik Det är klart hon inte vill! *(till Ellida)*
Berätta nu – vad är det som har hänt?

Ellida Ingenting, ingenting – det är det som är
så hemskt.

Henrik Jag förstår inte.

Ellida Min sjöman – han kom inte. Förstår du nu! Han kom inte.

(Henrik ryggar undan från Ellida.)

Hedvig Det var väl en jävla tur, att han inte kom.

Ellida Han är min fästman!

Hedvig Jag vet inte hur det ser ut inuti det där tjocka huvudet du har. Men du ska vara jävligt glad att han inte kommer tillbaka.

Ellida Han sa att han skulle komma och hämta mig.

Hedvig Han bryr sig inte ett skit om dig, fattar du inte det! Han var bara ute efter en liten flicka, som han kunde lura i vad som helst. Och jag vet att du är korkad – men så förbannat dum att du gick på hans skitsnack, det trodde jag faktiskt inte om dig.

Ellida Men fattar du inte! Det var min enda chans. Min enda chans att ta mig härifrån – bort från alla fattiglappar och fyllebultar – det var han. Min enda chans var han.

Hedvig *(till Eyolf)* Som att prata med en sten, hon fattar inte.

Henrik *(till Ellida)* Vad gjorde ni egentligen, du och han?

Hedvig *(till Eyolf)* Låt dom reda ut det här själva.

(Hedvig tar med sig Eyolf därifrån.)

Henrik Svara då! Vad gjorde du och han tillsammans?

Ellida Han är min fästman.

Henrik Lät du honom ta på dig?

Ellida Det har inte du med att göra.

Henrik Gjorde du det! Lät en äcklig gammal sjöman ta på dig!

Ellida Vad skulle jag göra då! Jag var ju tvungen att ge honom nåt, jag har ju inget annat.

(Henrik slår sönder vad som finns närmast till hands. Rita städar upp efter honom.)

Rita Kan du förstå det, Alfred? Att vi har mist Eyolf.

Alfred Vi får vänja oss vid den tanken.

Rita Jag kan inte. Jag kan inte. Och så denna fruktansvärda syn, som jag måste leva med resten av livet.

Alfred Vilken syn? Vad har du sett?

Rita Jag har inte själv sett det. Bara hört det berättas ...

Alfred Vadå?

Rita Jag gick ner till bryggan –

Alfred Vad hade du där att göra?

Rita Fråga ut barnen, om hur det gått till.

Alfred Det vet vi ju.

Rita Jag fick veta mer.

Alfred Nå!

Rita Det var inte så, att han bara försvann.

Alfred Säger dom det nu?

Rita Ja. Dom säger, att dom såg honom ligga nere på botten. Djupt därnere i det klara vattnet.

Alfred Och dom räddade honom inte!

Rita Dom kunde väl inte.

Alfred Dom kan simma – allesamman. Sa dom hur han låg?

Rita Ja. Dom sa att han låg på rygg. Och med stora, öppna ögon.

Alfred Öppna ögon. Men stilla?

Rita Ja, stilla. Och så kom strömmen, och tog med sig honom ut.

Alfred Och det var det sista dom såg av honom?

Rita Ja.

Alfred Och aldrig, aldrig får nån se honom igen.

Rita Jag kommer att se honom dag och natt, som han låg därnere.

Alfred Med stora, öppna ögon.

Rita Ja – jag ser dom.

Alfred Nu har vi fått det – precis det du önskade dig.

Rita Jag! Vad önskade jag?

Alfred Att Eyolf inte var här.

Rita Aldrig i livet att jag önskade det! Att Eyolf inte stod emellan oss – det var det jag önskade.

Alfred Hädanefter gör han ju inte det.

Rita Kanske kommer han göra det ännu mer nu.

Alfred Du har aldrig älskat honom helt och fullt. Aldrig!

Rita Han lät mig inte.

Alfred Eftersom du inte ville.

Rita Jo, du. Jag ville mer än gärna. Men någon stod i vägen för mig.

Alfred Menar du att *jag* stod i vägen?

Rita Nej.

Alfred Vem menar du då?

Rita Faster.

Alfred Asta?

Rita Ja. Asta ställde sig i vägen för mig – ända sen det hände – det olyckliga fallet.

Alfred Gjorde hon det, så var det bara på grund av kärlek.

Rita Just det! Jag tål inte att dela någon med en annan. Inte i kärlek! Och du har inte helt och hållet älskat honom, du heller.

Alfred Har jag inte!

Rita Nej, det har du inte. Först gick du helt upp i den där boken – om ansvaret.

Alfred Jo. Men den lade jag undan för Eyolfs skull.

Rita Inte för att du älskade honom.

Alfred Vad menar du?

Rita Du lade undan den för att du började tvivla på dig själv: att du hade nåt att säga överhuvudtaget. Du behövde bara nåt nytt som kunde uppfylla dig. Och därför ville du göra ett underbarn av stackars Eyolf.

Alfred Det ville jag inte. Jag ville bara göra honom lycklig. Det var det enda jag ville.

Rita Men inte på grund av kärlek. Om du granskar dig själv – inuti.

Alfred Om det är så, som du menar, så har vi två egentligen aldrig älskat vårt eget barn.

Rita Nej.

Alfred Och ändå går vi här nu och sörjer honom.

Rita Ja, visst är det underligt. Gå här och sörja en liten främmande pojke.

Alfred Kalla honom inte främmande!

Rita Han var aldrig vår. Inte min. Och inte din heller.

Alfred Du är den skyldige här!

Rita Jag!

Alfred Ja, *du!* Det är ditt fel! att han blev – som han blev. Det är ditt fel! att han inte kunde ta sig upp ur vattnet.

Rita Alfred – du kan inte lägga allt det på mig!

Alfred Jo, det gör jag! Det var du! som lät barnet ligga ensam på bordet.

Rita Men han sov så gott. Och du hade lovat att passa honom!

Alfred Ja, det hade jag. Men så kom du! du! du! och lockade med mig.

Rita Säg inte att du glömde barnet och allt annat!

Alfred Jo, det är sant. Jag glömde barnet – i dina armar!

Rita Att du ens kan säga nåt så hemskt.

Alfred I den stunden gav du lille Eyolf en dödsdom.

Rita Du också! Du också – om det är så.

Alfred Jo – du kan lägga skuld på mig också – om du vill. Vi har gjort oss skyldiga båda två. Och därför var Eyolfs död en vedergällning. En dom över dig och mig. Nu går vi här, som vi har förtjänat. Medan han levde var vi fega, lät ångern skrämma bort oss från honom. Klarade inte av att se den – den som han släpade på.

Rita Kryckan.

Alfred Ja. Och det, som vi nu kallar sorg och saknad – det är samvetsqual, Rita. Inget annat.

Rita Det här kan bara sluta i förtvivlan – vi kommer att bli galna båda två om vi ... Vi kan ju inte göra det ogjort. Skulle vi inte bara kunna ... Kan vi inte bara glömma honom?

Alfred Glömma Eyolf.

Rita Glömma ångern och skulden och allt det där.

Alfred Är det *det* du vill?

Rita Ja. Om det går. För det här – det här klarar jag inte i längden. Skulle vi inte kunna resa i väg, någonstans långt bort?

Alfred Från vårt hem? Du trivs ju inte någon annanstans är just här.

Rita Men om vi bjuder hit människor då? Låter dom komma till oss. Ge oss in i nåt, som får oss att tänka på annat.

Alfred Ett sånt liv ligger inte för mig. Nej – då tar jag hellre upp mitt arbete igen.

Rita Ditt arbete? Det är ju det som stått i vägen, som en mur mellan oss.

Alfred Det måste alltid vara en mur mellan oss härnäst.

Rita Varför då?

Alfred Vem vet – kanske dom stora, öppna barnaögonen ser oss, dag som natt.

Rita Snälla, säg inte så.

Alfred Vi har nått slutet – så känner jag i alla fall.

Rita Och det törs du säga till mig!

Alfred Allting har sitt slut, Rita.

Rita Slut! Det, som började med en sån förälskelse.

Alfred Inte från min sida.

Rita Vad kände du då, när du träffade mig först?

Alfred Skräck.

Rita Det kan jag väl förstå. Men hur fick jag dig till sist då?

Alfred Du var så fruktansvärt skön ...

Rita Var det, det enda? Alfred? Bara det?

Alfred Nej; det var en sak förutom det.

Rita Jag kan väl ana, vad det var för nåt. Det var ”guld och gröna skogar”, eller hur?

Alfred Ja.

Rita Hur kunde du göra så mot mig?

Alfred Jag hade Asta att tänka på.

Rita Asta, ja. Det var alltså Asta, som förde oss samman.

Alfred Hon visste ingenting. Hon vet fortfarande inget.

Rita Men det var ändå Asta. Eller nej – lille Eyolf var det. Lille Eyolf.

Alfred Eyolf?

Rita Ja, kallade du inte henne Eyolf förr? Jag vill minnas att du sa det en gång.

Henrik Ellida? Ellida! Varför svarar du inte?

Ellida *(svarar ej)*.

Henrik Ångrar du dig inte? Ångrar du dig inte att du lät sjömannen ... Om du bara säger förlåt – så kommer jag att förlåta dig, förstår du inte det? Du, kan du inte säga förlåt?

Ellida *(svarar ej)*.

Henrik Du måste ju skämmas. Men det behöver du inte göra för mig: skämmas. Bara du säger förlåt så.

(Eyolf kommer in följd av Hedvig, som försöker att hindra honom.)

Hedvig Lägg dig inte i.

Eyolf Jag ska inte lägga mig i, jag vill hjälpa till bara.

Henrik *(till Eyolf)* Jag vet inte vad jag göra med henne; hon kanske har blivit galen.

Eyolf Nä, hon är inte alls galen; hon är väldigt förnuftig på sitt sätt.

Hedvig Jag håller med Henrik – bäst att låta henne vara. Det kanske smittar.

Henrik Tror du?

Hedvig Man vet aldrig.

Eyolf Det är inget fel på henne; hon saknar bara valmöjligheter. *(till Henrik)* Du kan ju inte ge henne det – ja, jag menar inget illa, men du är ju fattig, och det ska du inte skämmas för. Men det gör ju att du inte kan erbjuda Ellida nåt – eller hur?

Henrik Jo – men den där sjömannen –

Eyolf Ja, han hade nåt att erbjuda. Men tänk inte på honom. Tänk istället hur du skulle kunna skaffa nåt – nånting att erbjuda henne.

Ellida *(till Eyolf)* Om du skulle fråga – så skulle jag gifta mig med dig. Bara så att du vet. Om du vill alltså.

Eyolf Jag är smickrad så klart. Men jag tror inte att jag vill gifta mig.

Ellida Varför inte? Jag är ju den enda som är snäll mot dig.

Eyolf Visst är du snäll.

Henrik Vadå! Jag har väl inte gjort dig nåt?

Eyolf Nä då – jag vet att du uppskattar mig. Och jag uppskattar dig. Och det är jag beredd att bevisa. Jag vill bara hjälpa er.

Hedvig Vad snackar du om?

Eyolf Om pengar, förstår du väl. Jag är beredd att lägga ut pengar på er.

Hedvig Varför då?

Ellida Vad snäll du är, Eyolf.

Henrik Jo, lite pengar hade ju inte skadat.

Eyolf *(till Hedvig)* Jag förstår att du frågar. Och du har helt rätt. Man kan ju inte lägga ut pengar hursomhelst. Man måste få nånting tillbaka – det är ju det som är att köpa och sälja, och det är ju därför man har pengar.

Hedvig Vad vill du ha då?

Eyolf Du kommer med så bra frågor. Jag vet faktiskt inte vad jag vill ha. Nåt roligt för pengarna.

Hedvig Vad är roligt då?

Eyolf Jag vet inte riktigt. Har du nåt förslag? På nåt roligt som ni kan göra för mig?

Ellida Vi kanske kan sjunga nåt?

Hedvig Ska vi alltså underhålla dig, tycker du? Och sen ska du sitta där som nån negerkung och klappa händerna.

Eyolf Nu tycker jag att du är orättvis. Det är ju inte som hans farfars far – som handlade med slavar på Guldkusten. Ni har ju ett fritt val. Ni bestämmer själva om ni vill ha pengar eller inte.

(Ellida sjunger "Ja, vi elsker dette landet". Henrik och Hedvig stämmer in i sången.)

Eyolf *(avbryter sången)* Det var ju inte så roligt.

Hedvig Jaha – men vad vill du att vi ska göra då?

Ellida Jag kan bara den där – och några psalmer.

Eyolf Jag vet inte. Hoppa bock är ju ganska roligt.

Hedvig Vad menar du? Ska vi bara hoppa bock?

Eyolf Ja, över varann. Det kanske blir roligt.

Hedvig Okej. Ställ er på rad då.

(Hedvig ställer Ellida och Henrik i en rad.)

Hedvig *(till Ellida)* Böj dig ner ordentligt.

Ellida Jag böjer ju mig.

(Hedvig hoppar bock över Ellida och Henrik, och ställer sig sedan sist i raden.)

Eyolf Jo men, det var ju lite rolig, det. *(till Ellida)*
Men kanske det blir roligare om du stöter emot hans rumpa.

Ellida Hur menar du?

Eyolf Ja, liksom om du stöter emot – (*juckar mot Henrik*) så här!

Henrik Vad fanken gör du?

Eyolf (*till Ellida*) Prova bara.

(*Ellida juckar mot Henrik och hoppar sedan bock över honom.*)

Eyolf Det var ju minsann lite roligare.

Ellida Ska jag ta henne också?

Eyolf Ja, gör det.

Hedvig Det här är ju bara fånigt.

(*Ellida juckar mot Hedvig.*)

Hedvig Men hoppa över då!

(*Ellida hoppar över Hedvig och ställer sig sist.*)

Eyolf Det är ändå inte tillräckligt roligt – inte tillräckligt för att ha ett värde, i pengar.

Hedvig Men vad fan ska vi göra då?

Eyolf (*till Henrik*) Men om du drar ner byxorna – och sen stöter emot hennes rumpa; hon får ju också dra ned byxorna förstås [dra upp kjolen].

Hedvig Nä, det tänker jag inte göra.

Eyolf Det vore faktiskt jätteroligt att se.

Henrik Vad får vi för det då?

Eyolf Det är värt pengar, det. *(kastar massvis med mynt)* Ser ni det här? Så mycket pengar jag är beredd att lägga på er. Och allt ni behöver göra är att dra ner byxorna.

Ellida Kom igen då, Henrik!

(Henrik drar ned byxorna.)

Eyolf *(till Hedvig)* Vad säger du? Ser du så mycket pengar det är?

Hedvig *(till Henrik)* Gör det snabbt då!

(Hedvig drar ned byxorna och Henrik juckar mot henne.)

Hedvig Det räcker!

Henrik *(på väg att dra upp byxorna)* Jaja.

Eyolf Vad gör du?

Henrik Jag måste ta på mig dom igen om jag ska hoppa bock över henne.

Eyolf Jaha, men det var ju inte det som vi kom överens om. Jag är ledsen att behöva vara så petig, men vi kom överens om att ni skulle dra ner byxorna, stöta emot rumpan, och sen hoppa bock över. Vi sa ingenting om att dra upp byxorna emellan – det kan inte jag godta.

Henrik Men vad ska jag göra då? Jag kan ju inte hoppa med byxorna så här.

Ellida Jo, det kan du visst! Kom igen nu!

Henrik Okej då. *(till Hedvig)* Är du beredd?

Hedvig Du klarar det!

(Henrik försöker att hoppa över Hedvig, men misslyckas ordentligt, och båda faller.)

Eyolf Aj då! Det gick visst inte så bra.

Hedvig *(drar upp byxorna och ställer sig vid sidan av)* Fy fan vad orättvist! Du jävlas ju bara med oss!

Eyolf *(till Henrik)* Det är ingen fara, du. Du får ju ett försök till.

Ellida *(till Henrik)* Upp med dig!

Henrik Jag är på väg.

(Henrik hoppar fram till Ellida, med byxorna kring anklarna.)

Ellida Såja.

Eyolf Det ser bra ut.

Ellida Nej! Inte där.

Eyolf Det är nog fel ställe.

Henrik Jaha. Förlåt.

Eyolf Det ser mer rätt ut.

Hedvig Gör inte som han vill!

(Henrik juckar mot Ellida.)

Hedvig Men sluta då för fan!

Ellida Käften!

Eyolf Dom väljer ju själva.

(Henrik försöker hoppa över Ellida, men misslyckas återigen.)

Eyolf Det var ju nära den här gången i alla fall.

Henrik Känner mig svag i benen, vet inte varför.

Ellida *(till Eyolf)* Men du – tycker du inte om mig?

Eyolf Jo, visst gör jag det.

Ellida Men kan vi inte gå en runda – bara du och jag?

Eyolf Jo, det kan vi väl. Nåt speciellt du vill göra?

Ellida Bara följ med, så får du se.

Eyolf Får jag ingen ledtråd?

Ellida *(tar Eyolfs hand)* Följ med.

Eyolf *(följer med Ellida)* Är det nåt roligt du vill göra?

Ellida Jag vill prata med dig bara – om en ring.

Eyolf Du förstår väl att jag inte kan gifta mig med dig?

Henrik *(till Ellida)* Du vill väl inte gifta dig med honom?

Ellida *(till Eyolf)* Det handlar ju bara om en ring, det är allt.

Eyolf Min far skulle bli tokig.

Ellida Kan du inte följa med? Så jag får förklara. Det handlar ju bara om en affärsuppgörelse, och sånt förstår du ju bättre än mig.

Eyolf Jo, visserligen –

Ellida Men följ med då!

Henrik Men Ellida – vänta!

Ellida (*till Eyolf*) Jag lovar att det är roligt.

Henrik Du kan ju inte gifta dig med honom, det kan du bara inte.

Asta Alfred, vad är det?

Alfred Jag inte klarar av att vara här längre.

Asta Här? Tillsammans med Rita?

Alfred Ja. Rita och jag kan inte leva tillsammans längre.

Asta Men, Alfred – säg inte så.

Alfred Men det är sant. Vi går här och gör varann illa bara.

Asta Jag visste inte att du kände så.

Alfred Det visste inte jag heller – förrän idag.

Asta Vad ska du göra?

Alfred Jag vill resa bort från det här. Långt bort från allt.

Asta Och bli alldeles ensam i världen?

Alfred Så som det var förr, ja.

Asta Men du är inte skapt att vara ensam.

Alfred Jo. Jag var det förr i alla fall.

Asta Ja, förr, ja. Då hade du ju mig.

Alfred Ja. Och det är till dig, Asta, som jag vill hem till igen.

Asta Till mig? Nej. Det är omöjligt.

Alfred Jag måste tillbaka till dig. Hem till dig för att renas från livet med –

Asta Alfred! du får inte synda, mot Rita.

Alfred Jag har syndat. Men inte i detta. Asta, du vet ju själv – hur fint vi hade det tillsammans.

Asta Jo, det hade vi. Men sånt kan inte levas om igen.

Alfred Menar du, att äktenskapet har fördärvat mig så?

Asta Nä, det menar jag inte.

Alfred Då vill jag leva vårt gamla liv om igen.

Asta Det kan vi inte.

Alfred Jo, vi kan. För en brors och systers kärlek –

Asta Vad då?

Alfred Det är den enda relationen som aldrig försvinner.

Asta Men om nu den relationen inte – inte är vår relation?

Alfred Inte vår? Kära du, vad menar du med det?

Asta Breven till mor. Dom, som ligger i mappen –

Alfred Ja?

Asta Dom ska du ta och läsa – när jag har rest.

Alfred Varför då?

Asta Jo, för att då får du se att –

Alfred Se vad!

Asta – att jag inte har rätt att bära – din fars namn.

Alfred Vad säger du?

Asta Läs breven. Så får du se. Och förstå. Och kanske kan du förlåta min mor också.

Alfred Jag kan inte förstå det här. Inte tänka klart. Du – du är alltså inte –

Asta Du är inte min bror, Alfred.

Alfred Men vad ändrar det mellan oss egentligen? Ingenting.

Asta Det ändrar allt. Vår relation; vi är inte bror och syster.

Alfred Men vi känner väl likadant för varann –

Asta Hysch! Säg inte mer – älskade Alfred. *(tar upp mynten från marken)* Ser du dom här näckrosorna?

Alfred Det är såna som slår rot i dybotten – och växer upp till ytan.

Asta Jag plockade dom vid tjärnet. Där – där det flyter ut i fjorden. Vill du ha dom?

Alfred Tack.

Asta *(ger Alfred mynten)* Dom är en sista hälsning till dig från – lille Eyolf.

Alfred Från Eyolf där ute? Eller från dig?

Asta Från oss bägge. Gå upp till Rita nu.

(Asta går iväg.)

Alfred Asta. Eyolf. Lille Eyolf!

(Henrik förbereder sig för att simma över fjorden. Ellida kommer fram till honom.)

Ellida Är du ensam?

Henrik Hedvig är uppe och hämtar den lille skiten; han ska fan få se att jag kan simma över fjorden.

Ellida Du behöver inte bevisa nåt för mig, jag vet att du vågar.

Henrik Det är inte därför jag gör det.

Ellida Jag kom inte hit för att hindra dig.

Henrik Jag trodde du var med Eyolf nu.

Ellida Jag kom hit för att säga hej då. Innan jag reste.

Henrik Var ska du?

Ellida Jag köpte en biljett till färjan – för pengarna.

Henrik Ska du åka härifrån?

Ellida Jag vet inte om jag ska åka. Vet inte om jag vågar. Vad ska jag göra när jag kommer fram?

Henrik Jag vet inte.

Ellida Inte jag heller. Så jag vet inte om jag åker.

Henrik Jag tycker inte du ska åka. Jag tycker att du ska stanna här.

Ellida Kanske.

Henrik Du ska inte gifta dig med Eyolf, va?

Ellida Hur så?

(Hedvig och Eyolf kommer fram till dem.)

Henrik Är ni förlovade nu, du och hon?

Eyolf Nej. Klart vi inte är. Det vore ju galet om jag gifte mig med henne.

Ellida Jag ska åka härifrån. Jag måste ju ta mig bort härifrån.

Hedvig Det måste du. Innan du fastnar.

Ellida Ja, precis. Snart kanske det är för sent.

Hedvig Ja, snart kommer du att sitta i Henriks förfallna torp med en unge i magen. Och då är det definitivt för sent.

Henrik Vad är det för fel på det?

Hedvig Det förstår du väl själv.

Henrik Är jag inte god nog – är det du säger?

Hedvig Ja. Det är det jag säger. *(till Ellida)*
Färjan går nu – du måste skynda dig.

Henrik Åk inte!

Hedvig Det är din enda chans att komma undan honom.

Henrik Käften!

Hedvig Käften själv!

(Henrik kastar sig över Hedvig, som faller ned på rygg; Henrik hamnar ovanpå, i hennes gard. Han försöker att strypa henne, men hon får fast honom i ett armlås.)

Hedvig *(till Ellida)* Färjan går nu!

(Ellida vinkar adjö och försvinner.)

Henrik Nej!!

Hedvig *(till Henrik)* Ger du dig? Eller ska jag bryta armen av dig!

Henrik Jag ger mig! jag ger mig!

(Hedvig släpper taget om Henrik.)

Eyolf Det var ju väldigt roligt att titta på måste jag säga.

Hedvig Vet du vad som också skulle vara väldigt roligt? I alla fall för mig.

Eyolf Vad då?

Hedvig Din far har väl precis kommit hem?

Eyolf Ja.

Hedvig Tänk om jag berättade för honom vad du har gjort medan han var borta. Hade inte det varit roligt?

Eyolf Varför skulle han tro en sån som dig?

Hedvig Därför att du kommer att se skyldig ut när han frågar – eller hur?

Eyolf Det kommer jag inte alls.

Hedvig Du skakar ju redan nu; du ser som om du skulle kunna skita på dig vilken sekund som helst.

Eyolf Vi kanske kan komma överens om nåt?

Hedvig Ja, det tycker jag vi gör. Jag säger ingenting till din far, om du simmar över fjorden.

Eyolf Jag tänkte snarare på en ekonomisk överenskommelse –

Hedvig Nä, det är klart att en sån som du inte kan simma över fjorden. Men säg att du simmar härifrån bryggan – till stranden.

Eyolf Du kan få betalt, jag lovar.

Hedvig Det är knappt femtio meter, det borde till och med du klara.

Eyolf Jag kan inte simma.

Hedvig Klart du kan. Varför skulle du annars ha ett par badbyxor, om du inte kan simma?

Eyolf Jag kan inte.

Hedvig Kan du visst! *(tar upp en sten)* Annars får du den här i skallen!

(Eyolf går fram till kanten av bryggan.)

Hedvig Såja, duktig pojke.

Henrik Du klarar det, det är bara att slappna av så flyter du.

Hedvig Hoppa då!

Eyolf Jag kan inte!

Hedvig Käften!

Eyolf Kan inte!!

Hedvig Hoppa!

Eyolf Nej!!

Hedvig *(trycker stenen i Eyolf bröst)* Håll fast i den här bara. *(till Henrik)* Hjälp honom i.

Epilog

Alfred Det är fasansfullt att vara ensam.

Asta Men, Alfred – du är inte ensam.

Alfred Det kan vara lika fasansfullt.

Asta Säg inte så.

Alfred Varför vill du inte stanna här med mig –
och Rita?

Asta Jag kan inte. Jag måste in till stan igen.

Alfred Men bara in till stan, Asta. Hör du det!

Asta Ja.

Alfred Och så lovar du, att du kommer ut hit
igen snart.

Asta Nej, jag kan inte lova det.

Alfred Jaja. Som du vill. Då träffas vi i stan då.

Asta Alfred, du måste stanna hemma med Rita
nu.

(Rita kommer in.)

Rita Ni får inte lämna mig allesamman!

Asta Du ville ju vara ensam, sa du ju –

Rita Ja, men jag törs inte. Det mörknar. Och
det känns som om stora, öppna ögon ser mig.

Asta Du behöver inte vara rädd.

Rita Men det är jag.

Alfred Asta, jag ber dig – stanna här – med Rita.

Rita Ja! Och med Alfred. Stanna. Stanna, Asta.

Asta Jag vill så gärna –

Rita Men gör det då. För Alfred och jag klarar
inte sorgen själva.

Alfred Säg heller skulden.

Rita Ja, vad du än vill kalla det – så klarar vi
det inte själva. Asta, jag ber dig. Stanna och
hjälp oss. I Eyolfs ställe –

Asta Eyolfs?

Rita *(till Alfred)* Borde hon inte det?

Alfred Om hon vill och kan.

Rita Du kallade ju henne din lille Eyolf förr. (*till Asta*) Och nu ska du bli vår Eyolf. Eyolf, precis som du var förr.

Alfred Stanna – och dela livet med oss. Med Rita. Med mig. Med mig – din bror.

Asta Nej. Jag kan inte. Jag måste till färjan nu genast. Tack för allt, Rita. Alfred – farväl! Tusen, tusen gånger farväl.

Alfred Vad är det här? Det ser ju ut som om du flyr.

Asta Ja – jag flyr.

Alfred Du flyr – från mig.

Asta Från dig – och från mig själv.

(*Asta skyndar därifrån.*)

Alfred Nu kommer färjan. Ser du?

Rita Jag törs inte titta.

Alfred Törs du inte?

Rita Nej. För den har ett rött öga. Och ett grönt också. Stora öppna ögon.

Alfred Men det är ju bara lanternorna.

Rita Hädanefter är det ögon. För mig. Som stirrar ut i mörkret.

Alfred Nu lägger den till.

Rita Var lägger dom till?

Alfred Vid bryggan, som dom brukar –

Rita Hur kan dom lägga till där!

Alfred Det måste dom ju.

Rita Men det var ju där ... Hur kan dom lägga till där?

Alfred Vad ska dom annars göra?

Rita Människorna är hjärtlösa. Dom tar ingen hänsyn. Varken till dom levande eller dom döda.

Alfred Det har du rätt i. Livet, det går sin gilla gång. Som om inget hade hänt.

Rita Inget har ju hänt. Inte för dom andra. Bara för oss.

(En klocka klämtar.)

Rita Hör du?

Alfred Det är färjan. Den ska snart gå.

Rita Nä, det är inte den jag menar. Hela dagen har jag hört det ringa i öronen. Och nu ringer det igen.

Alfred Du tar fel, Rita.

Rita Nej, jag hör det tydligt. Det låter som kyrkklockor. Långsamt. Långsamt. Och hela tiden samma ord.

Alfred Ord? Vilka ord?

Rita Kry-ckan fly-ter. Kry-ckan fly-ter. Hör du inte?

Alfred Jag hör ingenting. Och där är inget att höra.

Rita Jo, jag hör det så tydligt.

Alfred Nu är hon ombord. Och snart går färjan in till stan.

Rita Men att du inte hör det! Kry-ckan fly-ter –

Alfred Du får inte lyssna efter sånt som inte finns. Lyssna på mig! nu är Asta ombord. Redan på väg. Asta är borta.

(Hedvig kommer fram till dem.)

Hedvig Förlåt så mycket, jag menade inte att störa.

Alfred Och vem är du då?

Hedvig Jag heter Hedvig. Jag kände Eyolf, litegrann.

Alfred Jaha?

Hedvig Jo, och det är så här, att vi fick låna ett par badbyxor ... av Eyolf alltså – innan det hände. Och jag ville bara lämna tillbaka dom. Det kändes som om jag borde det.

Alfred (*tar badbyxorna*) Vad är det här? Eyolf har inga badbyxor; han kan inte simma.

Rita Jag köpte dom till honom. Han tjatade så på mig. Till sist gav jag med mig.

Hedvig Ja, dom är inte använda alltså – eller bara en gång; Henrik provade dom.

Rita Det var snällt av dig att komma tillbaka med dom. Men vi behöver dom knappast längre – du kanske kan ge dom till din bror.

Hedvig Jag har ingen; han dog i febern förra året.

Rita Men stackars lilla dig. Och nu har Eyolf gått bort också. Det är för hemskt att en liten flicka som dig ska behöva uppleva så mycket sorg – det är bara för hemskt. Visst är det, Alfred?

Alfred Ja. För oss är sorgen rättmätig. Men för en liten flicka borde den ha medlidande.

Rita Men visst är hon vacker. Hon bär den så stolt. Sorgen i ögonen gör henne bara ännu vackrare.

Alfred Jo, hon är mycket vacker. Hon påminner mig om min syster som barn.

Rita Ja, jag tänkte precis säga just det. Att hon är så lik Asta.

Alfred Bor du häromkring?

Hedvig Ja, det kan man väl säga. Jag brukar sova i en fiskebod vid bryggan.

Rita Men kära barn, har du inget hem?

Hedvig Jo, det har jag väl. Men där är inte riktigt plats för mig.

Rita *(till Alfred)* Men det är ju fruktansvärt – tänk att vara tvungen att leva så.

Alfred Ja, det är verkligen inget liv för en vacker flicka som detta.

Rita Nä, verkligen inte. Ser du hur finlemmad hon är? Och en sån magnifik nacke hon har.

Alfred Ja, det är nästan så att jag skulle vilja kalla den aristokratisk.

Rita Visst är hon strålande.

Alfred Det är hon sannerligen.

Rita *(till Hedvig)* Nu tycker jag att du ska följa med oss, så ska jag bjuda på lite gott. För visst är du lite hungrig?

Hedvig Jo ...

Rita Då så.

Alfred Då följer du med oss hem.